

טל בן נון גלז

מנהלת מחוז מרכז

שימור מתחם הרכבת בלוד

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

לוד – מתחם הרכבת

- ✗ מתחם הרכבת של לוד היה הגדול והחשוב ביותר בתקופת המנדט הבריטית, הן מבחינה צבאית והן מבחינה אזרחית. היה זה השער הראשי לארץ-ישראל, בעיקר מהדרום, קנטרה, קהיר ואלכסנדריה.
- ✗ בשנות ה-40 נפתח הצומת לרכבות מאירופה למצרים (סעיף של ה"אורינט אקספרס" דרך ראש הנקרה) וכך היה חיבור בין ארץ-ישראל לביירות ודמשק.
- ✗ צומת לוד היה העמוס והפעיל ביותר בארץ ישראל בימים ההם. עברו בו המוני נוסעים מקנטרה, מירושלים, מיפו ומחיפה ונוסעים החליפו רכבות לכוונים השונים.
- ✗ בלוד עברו הגדודים העבריים, גדודי צבא בריטיים, הבריגדה העברית, שבויים גרמניים ואיטלקיים ועוד ועוד.
- ✗ כל נשיאי וראשי הממשלות ואישים אחרים מהאזור והעולם עברו (או שהו כמה שעות) בתחנת לוד בדרכם ליעד הבא, החל מב.ז. הרצל, קיסר גרמניה וילהלם ה-||, היילה סילאסי קיסר אתיופיה, הלורד בלפור, גנרל אלנבי, דוד בן-גוריון, ח.ג. ביאליק, הברון רוטשילד, סר ה. סמואל (שחנך קן רכבת חדש מלוד ליפו...) וו. צ'רצ'יל...
- ✗ בתחנה היו מזנוני "ספיניס", "נאפי" ורוכלים מכל הסוגים, קיוסקים לעתונות בינלאומית וכו'. חלפן כספים ממאה שערים התרוצץ על הרציף. סחורות מכל העולם עברו בצומת שוקק זה, תחמושת, תותחים וטנקים.
- ✗ ארגונים ערביים ויהודיים שונים חיבלו במתחם הרכבת של לוד ב"מאורעות", בתקופת מלחמת העולם השנייה ובתחילת מלחמת העצמאות. הרב הקדוש נפתלי חנה'ל'ס, צאצא של הרב נחמן מאומן נהרג שם בתאונה ועובדים יהודיים נרצחו על רקע פוליטי.
- ✗ הסתדרות פועלי הרכבת הוקמה במוסך הקטרים של לוד בשנות השלושים...

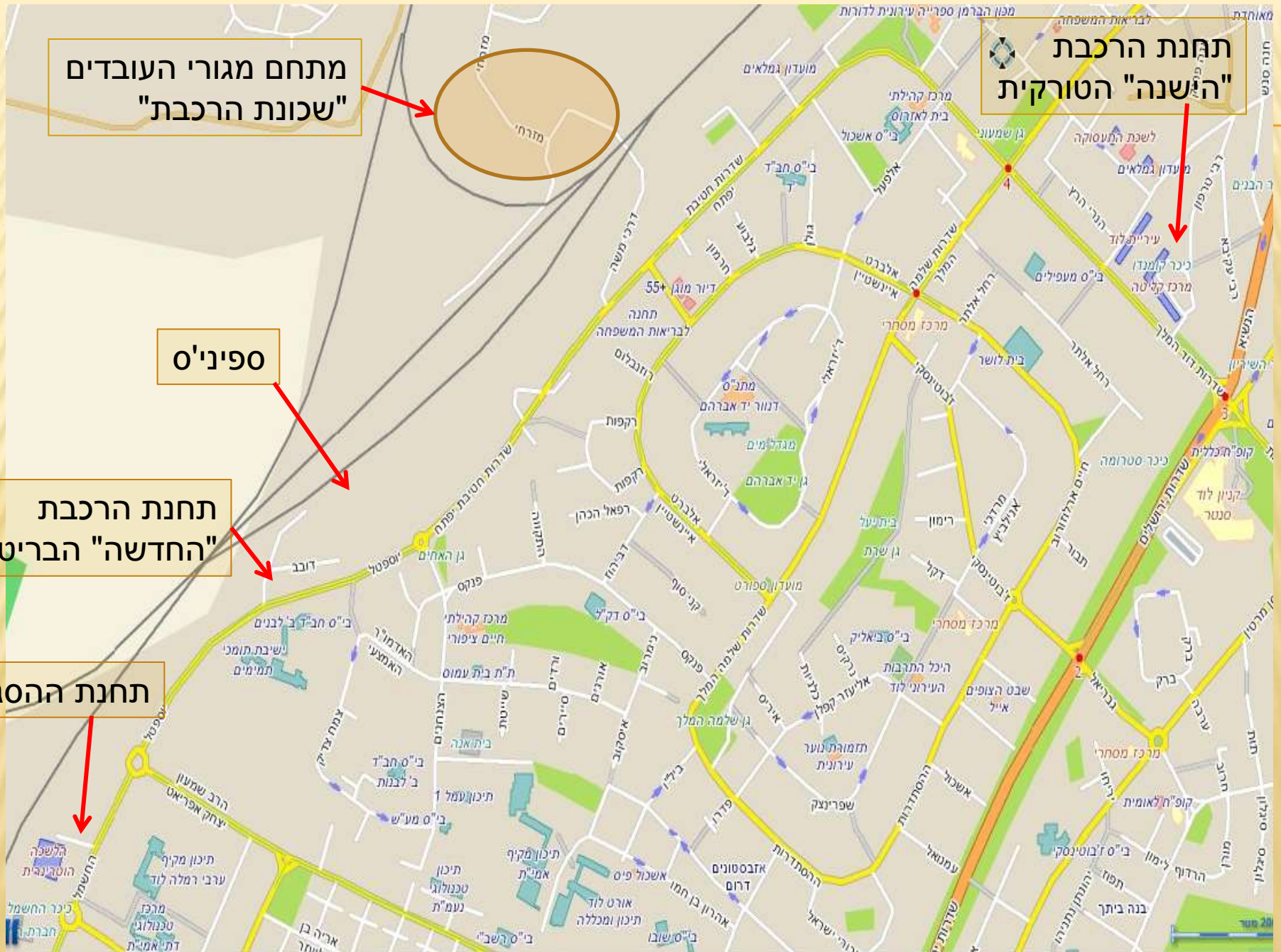
תחנת הרכבת
ה"ישנה" הטורקית

מתחם מגורי העובדים
"שכונת הרכבת"

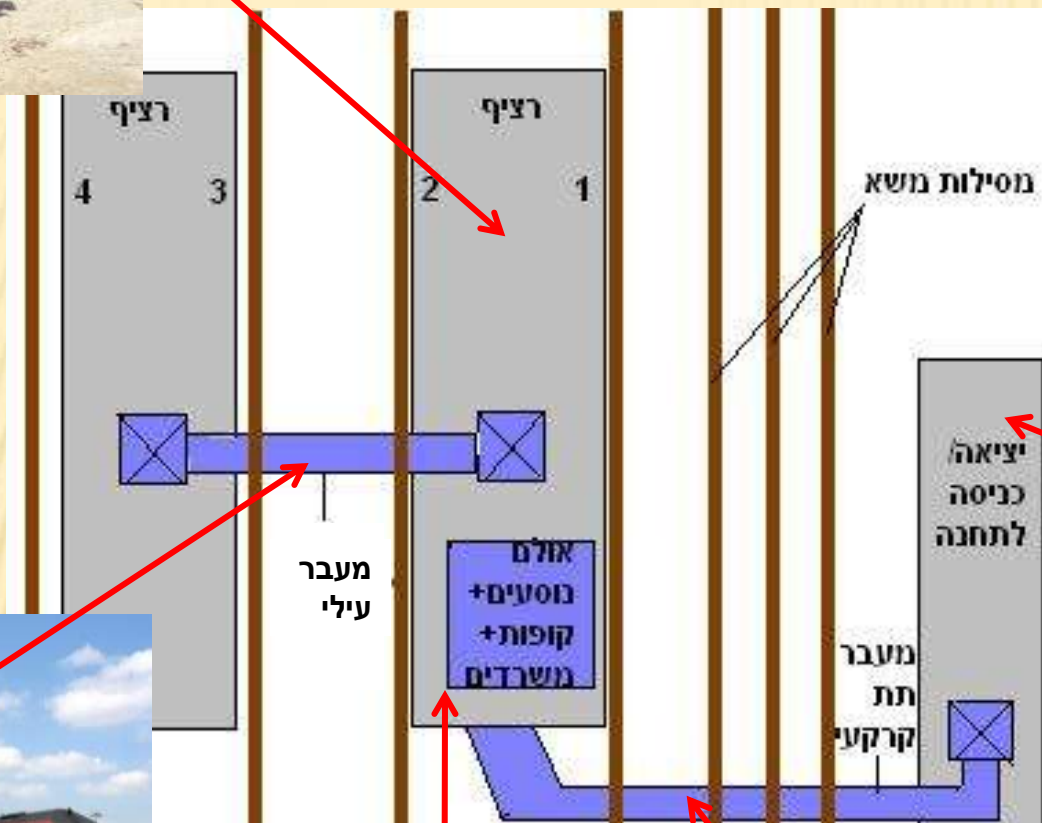
ספיני'ס

תחנת הרכבת
ה"חדשה" הבריטית

תחנת ההסגר

תחנת הרכבת - מפה

מבנה הקופות ההיסטורי

הירידה אל המעבר התת קרקעי מכון מבנה הקופות ההיסטורי

המעבר התת קרקעי – נבנה ע"י הבריטים, היום
מצופה באלומיניום

**היו 3 מבנים היסטוריים כמו המבנה הזה –
שנבנה בעצם מחדש, מצידה השני של המסילה**

בניין התחנה – מבנה היסטורי בריטי – הרציף המזרחי

מבנה התחנה – מבט אל הרציף המערבי

הרציף המערבי

הליכה קצרה בכוון דרום
מובילה אותנו למה שהיה
רחוב שוק תוסס עם חנויות
ובתים לאורך המסילה

היו 3 עמדות כמו זו
2 עמדות קיימות
אחת נהרסה

צפונה לתחנת הרכבת, מגדל השמירה
אחת מהעמדות שנבנו ע"י סולל בונה
בזמן המאורעות

מבנה היסטורי – אחד מרבים שהיו
לאורך הכביש, מגדל השמירה לידו
כביש רמלה לוד עבר לפני המגדל

העמדה בגבה אל
המסילה ופניה אל
הכביש

פלדמן
מפעל בשר....
מאז מחסני
הבשר של
ספיני'ס ועד היום

במבנה הזה שכן מחסן הבשר הארצי
של "ספיני'ס" (Spinney's)
ספיני הציע רפת על גלגלים – כיון שאי
אפשר היה להעביר חלב בלי קירור, הוא
הציע קרונות רפת שבהן יהיו פרות
חולבות וכך ישמר החלב טרי לנוסעי
הרכבת.
על שמו נקראת רשת כלבו שקיימת עד
היום ועובדת בעיקר במזרח התיכון אך
לא בישראל, בגלל החרם הערבי.

המבנה המקורי עוד כאן... מתחת לכל השאר

יותר קל לראות זאת בצד המערבי הפונה אל המסילה

הרכבות פרקו את
הבשר ישר מהרציף
אל מחסן הקירור עם
קירות עבים

גדר הרכבת – בזמן הבריטים היתה גישה ישירה

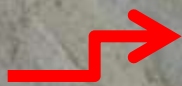
הפתח אל המסילה
כיום סגור

הקומה השנייה,
המשרדים,
מלבני סיליקט

הקומה הראשונה
– מחסן הקירור
בנוי אבן

לשטח המפ
המכנים אוכל או שתיה ללא ידיעת המ

מכשיר לעטיפת
קופסאות שימורים
בחצר המפעל

בהמשך הדרך צפונה:

ביתו של חוסום תאופיק שהיה עובד הרכבת המנדטורית

**ביתו של חוסום תאופיק
בחצר צריף היסטורי
למגורי עובדי הרכבת**

בית היסטורי נוסף – סגנון בינלאומי, ליד המסילה

נוסעים דרומה לאורך המסילה, לכוון רמלה
לצד שקמים עתיקים

משרד החקלאות
השירותים הוטרינרים

תחנת הסגר
ממשלתית
לבעלי חיים
רח' יוספטל 25

בצד המערבי של הדרך מול האקליפטוס – תחנת ההסגר

תחנת ההסגר הבריטית פעילה עד היום, באותם מבנים

לאורך הגדר שדירת
גרוויליאות

סככה היסטורית מיוחדת במינה

**שימו לב לעמודים!!!
עץ לא מהוקצע**

הגג המקורי – לוחות פח גלי איכותי
ששורד כבר עשרות שנים

קצת קשה לראות – אבל שימו לב לחלון בגג

בקצה שדרת הגרוויליאות
מאחרי הסככה
עוד מבנה היסטורי

A photograph of a rural farm setting. In the foreground, there are several large, rectangular hay bales stacked together. A bright yellow plastic tarp is draped over the top of one of the bales on the left side. To the right, a red electrical control box is mounted on a wooden utility pole. The background features a building with a rusty, corrugated metal roof and a line of trees under a clear sky. Various utility wires and poles are visible throughout the scene.

סככות לבעלי החיים

ושדירת ברושים

**חוזרים ונוסעים צפונה לאורך המסילה...
אמנם מטושטשת
אבל שרירה וקיימת
עמדת השמירה השנייה**

עוברים לצידה המערבי של המסילה –
במעבר הזה יש 8 מסילות מקבילות
והרבה מאד אנשים עוברים בו ברגל
כל שנה יש כאן כמה שלא מצליחים לעבור!

**בצידה המערבי של המסילה – שכונת הרכבת (ורדה הרכבת
בשמה היום)
כאן גרו עובדי הרכבת הבריטית.**

**חלקם בצריפים – ששניים מהם קיימים עד היום
(עוד אחד בהמשך...)**

ובתי מגורים עם גגות רעפים וארובות לאח

שגם הם קיימים עד היום

המתחם של מפעל גומיאן בשכונת הרכבת היה בעברו חלק
ממתחם המגורים והשירות של הרכבת.
כאן גר ממונה איזור הדרום, היו כאן מוסך ועוד הפתעות...

בבית הזה גר עם משפחתו פרנק
טיילור מהנדס מחוז דרום של
רכבת המנדט הבריטית –
היום הוא "מצופה" בעץ חדש

ב-1949 הגיע מקהיר קראי בשם מוסא והתחיל לעבוד
ברכבת. בהמשך עבר לרשותו השטח שבו ב-1974 הקים
עם משפחתו את מפעל גומיאן

המבנה הזה בשטח המפעל היה מוסך בריטי לתיקוני רכב

היום הוא משרדי ההנהלה של גומיאן

מתחת לשולחן ולריצוף נמצא הבור למכונאי לרדת מתחת לרכב

מכבש שמן בחצר

"שוויץ" בארץ ישראל
ביתו של פרנק טיילור

ה"אורגינל" נמצא מתחת לציפוי

ובפנים... חגיגה! הכל מקורי

הריצוף

האח הבריטית המקורית

אפילו הדלת

הקירות והריצוף
במטבח

תכנית המבנה נשארה
כשהיתה

הרעפים על הגג
רובם מקוריים!!

וגם העצים

גולת הכותרת, (למרות שהיא לא נראית כך)

הבריקה:

ארץ ישראל הייתה חמה גם בימים ההם, ממונה
המחוז, טיילור, שרצה בריקה, השתמש במה שהיה
לו הכי זמין, לוחות מתכת ומסגרים שריתוך היה
לחם חוקם. בנה בריכת שחיה עשויה מלוחות פלדה
עבים מרותכים על בסיס בטון.
בחורף היו מביאים צינור אדים מקטר קיטור כדי
לחמם את המים

הבריקה:

הבריקה היתה בשימוש של בני
משפחתו של מוסא עד שהפריעה
לאכסון במפעל. דופן אחת שלה נוסרה
וסביבה נבנה מבנה אכסון

לסיום שקשור רק לנושא - תחנת הרכבת העות'מנית - לוד

מבנה תחנת הרכבת הישנה

**שימש כבנין של "תחנת א-ליד" על מסילת הברזל שנחנכה
בחודש ספטמבר 1892 וקיסרה בין יפו לירושלים.**

**המסילה פורקה לקראת הכיבוש הבריטי ב 1917 כדי למנוע
מהבריטים להשתמש בה**

היום משמש כבנין המוקד העירוני

נותרו שרידים רבים בעלי ערך היסטורי מתקופת הזוהר של הרכבת ויש לשמר אותם

- גולת הכותרת הם מבני התחנה ושכונת סגל עובדי הרכבת הסמוכה
- יש מבנים רבים הקשורים במתחם הרכבת ששרדו ודורשים טיפול מידי
- יש מבנים נוספים מחוץ לעיר ובתוכה:

• פילבוקסים

• גשרונים וגשרים

• עמדות שמירה

מבנים השייכים לתחומי הרכבת וגם הם חייבים להיכלל בתכנית שימור

תודה לפרופ' אורי ינון

✕ שלוד חשובה לו מספיק כדי להתריע שוב, לספר ולהראות ולעשות כל מאמץ כדי שלא תלך לאיבוד...

במצגת זו הראיתי רק את מה שלא רואים בדרך כלל
לוד היא מקום מדהים עם אלפי שנות היסטוריה ומגיע לה
מקום של כבוד גם בפרק הנוכחי
בברכת שנה טובה לכולם

טל בן-ינון גלז tal.bennun@shimur.org.il